

Teresa Kondrakiewicz

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

EFEKTY FUNKCJONOWANIA PODATKOWYCH GRUP KAPITAŁOWYCH NA PRZYKŁADZIE GRUPY KRAKOWSKICH PRZEDSIĘBIORSTW KOMUNALNYCH

Streszczenie: Podatkowe grupy kapitałowe rozliczają się z podatku dochodowego od osób prawnych wspólnie, co może im przynieść wymierne korzyści. Potwierdza to przykład Podatkowej Grupy Kapitałowej Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych. Jej zawiązanie i wspólne gospodarowanie finansami umożliwiło obniżenie odprowadzonego podatku i inwestycje z wypracowanych w ten sposób środków. W okresie dwunastu lat funkcjonowania Grupy do jej dyspozycji pozostało ponad 92 mln zł. Dzięki nim zakupiono nowe autobusy, zmodernizowano i rozbudowano sieć ciepłowniczą, wodociągi i kanalizację, co pozwoliło na rozszerzenie zakresu i poprawę jakości usług świadczonych w krakowskim sektorze komunalnym. Pomimo swych zalet i korzyści dla tworzących je podmiotów, podatkowe grupy kapitałowe wciąż są w Polsce rzadkością, głównie z powodu zbyt rygorystycznych wymogów formalnych.

Słowa kluczowe: holding, podatkowa grupa kapitałowa, korzyści podatkowe, inwestycje

1. Wstęp

Podatkowe grupy kapitałowe to struktury, które w warunkach polskich mogą powstawać od 1995 r. dzięki zapisom ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 1995, nr 142, poz. 704 z późn. zm.). Jak dotąd, pomimo stworzonej ustawowo możliwości ich zawiązywania, nie są one w Polsce szeroko rozpowszechnione, można jednak znaleźć przykład takiej struktury w sektorze komunalnym. Jest nią Podatkowa Grupa Kapitałowa Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych funkcjonująca od 1 stycznia 1997 r.

Z punktu widzenia głównego akcjonariusza Grupy (jest nim Gmina Miasto Kraków), jej utworzenie przyniosło wymierne korzyści finansowe polegające na znacznym zmniejszeniu obciążeń podatkowych. Wspólne rozliczanie się z podatku dochodowego od osób prawnych pozwoliło odliczać straty jednej ze spółek zależnych

od dochodów pozostałych podmiotów. Kwoty niezapłaconego dzięki temu podatku zostały przeznaczone na działalność inwestycyjną.

Celem artykułu jest identyfikacja i ocena efektów funkcjonowania Podatkowej Grupy Kapitałowej Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych. Dokonano jej, uwzględniając zarówno osiągnięte przez Grupę wymierne korzyści finansowe, jak też pozostałe, niewymierne skutki jej funkcjonowania. Ze względu na nieścisłości i brak precyzji w definiowaniu grup kapitałowych, w artykule zasygnalizowano również ważniejsze podejścia do rozumienia tego pojęcia oraz główne korzyści i zagrożenia płynące z wejścia przedsiębiorstw w ich skład. Wskazano przy tym na przydatność tych struktur w sektorze komunalnym. Przedstawiono również zalety podatkowych grup kapitałowych oraz formalne wymogi ich tworzenia i funkcjonowania, zwracając przy tym uwagę na ich istotę i różnice między nimi a grupami kapitałowymi.

2. Grupy kapitałowe w sektorze komunalnym

Jednym z obszarów zmian dokonujących się w polskiej gospodarce są przekształcenia jej struktury podmiotowej oraz związane z nimi intensywne procesy koncentracji organizacyjnej i finansowej przedsiębiorstw. Efektem tych przeobrażeń jest powstanie licznych grup kapitałowych, które w warunkach polskich są strukturą stosunkowo młodą, a jednocześnie już powszechną i dynamicznie się rozwijającą.

Grupy kapitałowe to pojęcie, które jest powszechnie stosowane w literaturze ekonomicznej i praktyce gospodarczej dla określenia niektórych ugrupowań podmiotów ekonomicznych – związków powiązanych ze sobą kapitałowo (lub w inny sposób) i współpracujących gospodarczo przedsiębiorstw. Nie ma jednak jednolitej i w pełni precyzyjnej definicji określającej istotę grup kapitałowych, zaś zakres stosowania tej nazwy jest stosunkowo szeroki. Zgodnie z jedną z definicji „pod pojęciem grupy kapitałowej rozumiany jest najczęściej zespół samodzielnych pod względem prawnym przedsiębiorstw, stworzony dla realizacji wspólnych celów gospodarczych, powiązanych kapitałowo i ewentualnie kontraktowo, w sposób umożliwiający aktywne współdziałanie”¹. Cytowane rozumienie istoty grupy kapitałowej pozwala na stosowanie tego określenia w odniesieniu do wielu związków przedsiębiorstw. Funkcjonujące w praktyce ugrupowania określane jako grupy kapitałowe mogą być zorganizowane i powiązane w różny sposób (więzi kapitałowe, personalne bądź umowne), zdecydowanie odmienne mogą też być drogi ich powstawania, realizowane cele i zakres współpracy gospodarczej, czy też zasady i mechanizmy zarządzania. Często trudno jest wskazać wyraźne odrębności między różnymi związkami przedsiębiorstw, dla których niejednokrotnie zamiennie są stosowane określenia takie, jak koncern, holding, konglomerat czy też grupa kapitałowa. Stąd też warto

¹ M. Trocki, *Zarządzanie grupą kapitałową*, w: *Grupy kapitałowe w Polsce*, red. M. Romanowska, M. Trocki, B. Wawrzyniak, Difin, Warszawa 2000, s. 128.

zwrócić uwagę na definicje zawarte w aktach prawnych. Ich analiza wskazuje, że obowiązujące przepisy nie zawierają pełnej i spójnej definicji grupy kapitałowej. Stosunkowo najszerze regulacje zawiera ustawa o rachunkowości, ale zapisy dotyczące ich funkcjonowania znajdują się również w innych aktach prawnych².

Nie wnikając w szczegółowe rozważania terminologiczne na temat istoty grup kapitałowych i ich rodzajów, należy zaznaczyć, że ich powszechność i dynamiczny rozwój wynikają z różnych przyczyn³, którymi są w dużej mierze także liczne zalety tego typu struktur. Do ważniejszych z nich należy możliwość osiągnięcia efektów synergii, korzyści skali i zwiększenia efektywności wykorzystania kapitału oraz wejścia na nowe rynki zbytu. Funkcjonowanie w ramach grupy kapitałowej stwarza możliwość prowadzenia spójnej polityki inwestycyjnej i wzajemnego finansowania inwestycji, zapewnia większą stabilność gospodarowania i mniejsze ryzyko przy realizacji dużych przedsięwzięć, prowadzi także do podniesienia wiarygodności kredytowej spółek wchodzących w skład grupy. Częstym motywem tworzenia międzynarodowych grup kapitałowych jest też dążenie do zmniejszenia obciążeń podatkowych. Zagraniczne podmioty często wykorzystują luki w prawie i zróżnicowane warunki podatkowe, wykazując duże zyski w oddziałach zlokalizowanych w tzw. rajach podatkowych, zaś w krajach o wysokich stawkach podatkowych straty lub wegetację na granicy opłacalności. Tym samym grupy kapitałowe postrzegane są jako skuteczna i szybka droga rozwoju przedsiębiorstw. Obok licznych zalet funkcjonowanie w ramach grupy kapitałowej oznacza dla spółek zależnych także różnego rodzaju zagrożenia, w tym zwłaszcza ryzyko wystąpienia konfliktów interesu czy nadużywania wobec nich pozycji dominującej przez spółkę zależną. Do wad grup kapitałowych należy też stosunkowo mała elastyczność struktury w porównaniu do pojedynczych podmiotów i utrudnienia w komunikacji oraz organizacji i zarządzaniu będące wynikiem ich na ogół dużych rozmiarów⁴.

Analiza teoretycznych aspektów funkcjonowania grup kapitałowych prowadzi do wniosku, że mogą one znaleźć wykorzystanie we wszystkich dziedzinach gospodarki, w tym także w sektorze komunalnym. Współpraca poszczególnych spółek w obrębie grupy powinna prowadzić do wzrostu efektywności ich działania oraz do poprawy organizacji i zarządzania w sferze gospodarki komunalnej, a tym samym

² Zob. szerzej: T. Kondrakiewicz, *Grupy kapitałowe w budowaniu przewagi konkurencyjnej*, w: *Zarządzanie restrukturyzującą w procesach integracji i rozwoju nowej gospodarki*, red. R. Borowiecki, A. Jaki, Wydaw. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2008, s. 459–460.

³ Zob. szerzej: B. Nogalski, Z. Kreft, P. Dwojacki, J. Rybicki, *Grupy kapitałowe – moda czy obiektywna konieczność?*, w: *Zmieniające się przedsiębiorstwo w zmieniającej się politycznie Europie*, t. 3, red. T. Wawak, Wydaw. Informacji Ekonomicznej Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2000, s. 61–75.

⁴ Zob. szerzej np.: K. Adamek, *Wady i zalety struktury holdingowej*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*” 1996, nr 10, s. 16–17; H. Jagoda, B. Haus, *Holding. Organizacja i funkcjonowanie*, PWE, Warszawa 1995, s. 63–95 i 174; *Polskie grupy kapitałowe. Perspektywa europejska*, red. B. Wawrzyniak, Wydaw. Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2002, s. 24.

przyczyniać się do zwiększenia niezawodności i jakości świadczonych usług. Dzięki przynależności do układu holdingowego spółki zależne mogą koncentrować się na działalności operacyjnej i przekształcać w centra zysku, cedując określone funkcje strategiczne i zarządcze na spółkę dominującą. Na jej szczeblu może być realizowanych wiele funkcji usługowych, w tym obsługa prawno-księgową, prace badawczo-rozwojowe czy badania marketingowe dla wszystkich przedsiębiorstw świadczących usługi komunalne, przy jednoczesnym zachowaniu korzyści wynikających z prawnej i ekonomicznej samodzielności spółek wchodzących w skład grupy⁵.

W warunkach gospodarki rynkowej struktury holdingowe w sektorze użyteczności publicznej dobrze się sprawdzają. Ich tworzenie wymusza gruntowne zmiany w procesie zarządzania usługami komunalnymi, zapewniając przy tym większą efektywność działania i stanowiąc umiejętne połączenie działalności deficytowej z przynoszącą zysk. Tworząc holding komunalny, gmina ma możliwość zarządzania własnymi spółkami w profesjonalny sposób i osiąga szereg korzyści, do których należą przeciwdziałanie ucieczce kapitału na zewnątrz i przyspieszenie działalności inwestycyjnej dla społeczności lokalnej przy jednoczesnym realizowaniu przyjętej strategii rozwoju. Samorząd terytorialny jest reprezentowany we władzach spółki dominującej, zaś pośrednio jest obecny także w poszczególnych przedsiębiorstwach tworzących grupę. Ta dwustopniowość zapewnia dużą niezależność spółek przy zachowaniu przez gminę decydującego wpływu na ich funkcjonowanie. Obok wielu zalet funkcjonowanie grup kapitałowych w sektorze komunalnym niesie ze sobą również pewne wady i zagrożenia. Do głównych z nich należy narażenie spółek zależnych na niebezpieczeństwo nadmiernej ingerencji ze strony spółki dominującej, czy utrudnienia w obiegu informacji i konieczność bardziej szczegółowego nadzoru ze strony zarządu, jaka może się pojawić przy dużych rozmiarach struktury⁶.

3. Podatkowe grupy kapitałowe – pojęcie i warunki tworzenia

Podatkowe grupy kapitałowe to struktury, które – jak wskazuje nazwa – należą do grup kapitałowych. Podobieństwo między nimi polega przede wszystkim na tym, iż w ich skład wchodzi różne, niezależne w sensie prawnym i organizacyjnym podmioty, a ponadto obie te grupy są zobowiązane do sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych. W rzeczywistości jednak, pomimo dużej zbieżności ter-

⁵ Zob. szerzej: T. Kondrakiewicz, *Struktury holdingowe w sektorze komunalnym*, w: *Samorząd terytorialny III Rzeczypospolitej. Dziesięć lat doświadczeń*, red. S. Michałowski, Wydaw. UMCS, Lublin 2002, s. 323–326.

⁶ Zob. szerzej: T. Kondrakiewicz, *Struktury holdingowe w procesie poprawy efektywności funkcjonowania sektora usług publicznych*, w: *Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach konkurencji*, red. L. Nieżurawski, Wydaw. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2002, s. 123–126 oraz T. Kondrakiewicz, K. Żuk, *Wykorzystanie struktur holdingowych w procesie restrukturyzacji przedsiębiorstw komunalnych*, w: *Annales, sectio H*, vol. 38, Wydaw. UMCS, Lublin 2004, s. 425–436.

minologicznej, występują między nimi istotne różnice, zwłaszcza z prawnego punktu widzenia. Należy wyraźnie podkreślić, że pojęcie podatkowej grupy kapitałowej nie jest tożsamy z pojęciem grupy kapitałowej używanym dla potrzeb bilansowych i rządzi się zupełnie odrębnymi zasadami⁷.

W przeciwieństwie do grup kapitałowych, które występują w gospodarce polskiej powszechnie, podatkowe grupy kapitałowe obejmują o wiele węższy zakres podmiotów. Jak już wspomniano, termin grupy kapitałowe jest powszechnie stosowany dla określania zróżnicowanych związków przedsiębiorstw, realizujących różnorodne cele gospodarcze. Podatkowe grupy kapitałowe są natomiast, jak sama nazwa wskazuje, grupami wprawdzie kapitałowymi, ale utworzonymi tylko w celu umożliwienia wspólnego rozliczania się członków grupy z podatku dochodowego od osób prawnych. Należy w tym miejscu wyraźnie zaznaczyć, że wspólne opodatkowanie dotyczy wyłącznie tego podatku. Udogodnienia związane z rozliczaniem się z urzędem skarbowym poprzez grupę kapitałową nie mogą być kumulowane z innymi zwolnieniami od podatku dochodowego lub podatku VAT na podstawie odrębnych ustaw. Tak więc pomimo utworzenia podatkowej grupy kapitałowej nie powstaje z tego tytułu jakaś nowa osoba prawna będąca podatnikiem w rozumieniu pozostałych przepisów prawnych⁸.

Podatkowe grupy kapitałowe mogą być tworzone dobrowolnie przez niektóre spółki handlowe na podstawie uchwalonej 13 października 1995 r. nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 1995, nr 142, poz. 704) w celu wspólnego rozliczania się członków grupy z podatku dochodowego od osób prawnych. Warunki utworzenia podatkowej grupy kapitałowej są ściśle określone i dość rygorystyczne. Umowa musi być zawarta w formie aktu notarialnego na okres przynajmniej trzech lat podatkowych i zgłoszona do urzędu skarbowego właściwego dla miejsca siedziby płatnika na co najmniej trzy miesiące przed rozpoczęciem pierwszego okresu podatkowego określonego dla danej grupy. Skład podatkowej grupy kapitałowej nie może ulec żadnej zmianie w całym okresie obowiązywania umowy, a jej przedłużenie jest możliwe tylko poprzez zawarcie nowej, na kolejny – minimum trzyletni – okres. Wymagany jest przy tym brak zaległości podatkowych⁹ we wszystkich spółkach tworzących grupę oraz obowiązek terminowego zgłaszania właściwemu urzędowi skarbowemu wszelkich zmian, które mogą skutkować utratą statusu podatkowej grupy kapitałowej. Oznacza to, że odnośnie do tej ostatniej sytuacji przewidziane są równie rygorystyczne zasady, jak te dotyczące zawiązania grupy¹⁰. Początkowo przepisy dotyczące podatkowej grupy kapitałowej, w razie za-

⁷ K. Szymański, *Opodatkowanie spółek kapitałowych. Połączenia, podziały i inne czynności restrykturyzacyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2006, s. 411.

⁸ J. Piotrowski, *Podatkowe grupy kapitałowe*, „Prawo Przedsiębiorcy” 1996, nr 17–18, s. 21.

⁹ Od 1 stycznia 2004 r. wymóg ten nieco złagodziono, dopuszczając możliwość ich uregulowania w terminie 14 dni wraz z należnymi odsetkami.

¹⁰ Por.: D. Fuchs, *Tworzenie i funkcjonowanie akcyjnych grup kapitałowych. Zagadnienia prawne*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1996, nr 11, s. 2–3.

istnienia jakiegokolwiek z przesłanek utraty takiego statusu, nakładały na wszystkie spółki wchodzące w jej skład obowiązek dokonania korekty rozliczenia podatku za cały okres obowiązywania umowy i obliczenia przez spółki zależne zaliczek na podatek dochodowy oraz należnego podatku dochodowego na zasadach obowiązujących odrębnych podatników, co było bardzo pracochłonne, a zarazem kosztowne. Od 1997 r. przepisy te zostały złagodzone i obowiązek powtórnego rozliczania się przez każdą ze spółek został zniesiony.

Wymogi kapitałowe utworzenia podatkowej grupy kapitałowej są w wielu przypadkach trudne do spełnienia. Jednym z nich jest posiadanie przez spółkę dominującą w sposób bezpośredni 95% udziału w kapitale zakładowym pozostałych spółek. Należy podkreślić, iż jeśli weźmie się pod uwagę występujące w praktyce grup kapitałowych powiązania własnościowe, wypadnie stwierdzić, że jest to próg określony bardzo wysoko, ale z drugiej strony do końca 2000 r. był on jeszcze wyższy, gdyż wymagane było posiadanie przez spółkę dominującego udziału w wysokości 100% kapitału akcyjnego w spółkach zależnych¹¹, czyli całkowite podporządkowanie podmiotów zależnych. Ponadto w podatkowej grupie kapitałowej pomiędzy spółkami zależnymi a spółką dominującą nie mogą występować tzw. udziały krzyżowe. Dodatkowym rygorystycznym wymogiem dotyczącym powiązań kapitałowych był przepis stwierdzający, iż w całym okresie trwania umowy grupy, tworzące ją spółki nie mogą pozostawać w związkach powiązań, określonych w art. 11 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, z podatnikami podatku dochodowego, niewchodzącymi w skład podatkowej grupy kapitałowej. Od 1997 r. zlikwidowano warunek mówiący o tym, że spółki tworzące grupę nie mogą być współnikami, udziałowcami lub akcjonariuszami innych spółek, z wyjątkiem tych spółek akcyjnych, których akcje są przedmiotem publicznego obrotu na giełdzie papierów wartościowych.

Do kolejnych wymogów, jakim musi sprostać grupa, aby została uznana za podatnika podatku dochodowego od osób prawnych, należy posiadanie znacznego kapitału akcyjnego, który nie może być niższy niż 1 mln zł. Dodatkowo wyliczenie wysokości kapitału zakładowego zostało określone w sposób obostrzony i nie mogą być do niego zaliczone części nieopłacone czy pokryte wkładami niepieniężnymi¹². Każda zmiana kapitału zakładowego w którejkolwiek ze spółek tworzących grupę musi być zgłoszona do urzędu skarbowego.

W początkowym okresie obowiązywania przepisów o podatkowych grupach kapitałowych obowiązywał zapis o konieczności ponoszenia przez nie corocznie nakładów inwestycyjnych w określonej wysokości. Ten warunek od 1997 r. już nie obowiązuje. Zamieniono go jednak na inny wymóg efektywnościowy – co roku grupa musi osiągać określoną przepisami rentowność (rozumianą jako udział jej dochodów w przychodach). Początkowo wymagany minimalny poziom rentowności miał

¹¹ Z wyłączeniem takiej części, która przypada na akcje preferencyjne (określone w art. 24 ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych) oraz rezerwę reprivatyzacyjną Skarbu Państwa.

¹² Zob. szerzej: K. Szymański, *Opodatkowanie spółek kapitałowych...*, dz. cyt., s. 412.

wynosić nie mniej niż 8%. Od 2001 r. jego wielkość obniżono do 6%, zaś od 2004 r. obowiązuje wymóg, aby w każdym roku podatkowym funkcjonowania grupy osiągała ona udział dochodów w przychodach na poziomie co najmniej 3%.

Pomimo kilkakrotnej zmiany przepisów i stopniowego łagodzenia warunków zawiązywania podatkowych grup kapitałowych, są one nadal dość rygorystyczne, również w porównaniu z rozwiązaniami w innych krajach. Zakaz występowania udziałów krzyżowych, czyli wzajemnych powiązań pomiędzy spółkami zależnymi a spółką dominującą, jest zgodny z praktyką większości państw wysoko rozwiniętych, generalnie jednak wymogi obowiązujące w Polsce są bardziej restrykcyjne niż w innych krajach europejskich¹³. Trudne do spełnienia w praktyce warunki tworzenia podatkowych grup kapitałowych, a także ograniczenie tej możliwości jedynie do spółek posiadających siedzibę w Polsce sprawiają, że obowiązujące regulacje są oceniane raczej krytycznie¹⁴.

Z ekonomicznego punktu widzenia utworzenie podatkowej grupy kapitałowej może przynieść szereg korzyści spółkom wchodzącym w jej skład¹⁵. Główną z nich jest korzystanie z kumulacji podatkowej, czyli zmniejszenie podatku dochodowego należnego od całej grupy w przypadku, gdy co najmniej jedna spółka poniesie stratę podatkową. Gdyby wszystkie spółki wchodzące w skład podatkowej grupy kapitałowej były rentowne, jej utworzenie nie przyniosłoby żadnych wymiernych korzyści. Przedmiotem opodatkowania jest bowiem osiągnięty w roku podatkowym dochód stanowiący nadwyżkę sumy dochodów wszystkich spółek tworzących grupę nad sumą ich strat. Jeżeli za rok podatkowy suma strat przekracza sumę dochodów spółek, różnica stanowi stratę podatkowej grupy kapitałowej. W podatkowej grupie kapitałowej obowiązuje solidarna odpowiedzialność spółek wchodzących w skład grupy za jej zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych wyłącznie za okres obowiązywania umowy grupy. Oznacza to, że od dochodu grupy odlicza się tylko te straty, które zostały poniesione już po zawiązaniu grupy. Straty poniesione przed jej zawiązaniem nie mogą być pokrywane ani z dochodu spółki, ani z dochodu grupy.

Kolejną korzyść utworzenia podatkowej grupy kapitałowej dotyczy dywidendy, którą spółki zależne wchodzące w skład podatkowej grupy kapitałowej przekazują spółce dominującej. Są one zwolnione od zryczałtowanego podatku dochodowego z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto w podatkowych

¹³ Zob. szerzej: S. Wiankowski, Z. Bogusławski, J. Borzęcki, D. Korona, *Grupy kapitałowe w Unii Europejskiej i w Polsce. Rozwiązania prawne. Organizacja i zarządzanie*, ORGMASZ, Warszawa 2002, s. 133.

¹⁴ Por. np.: Z. Kreft, *Holding. Grupa kapitałowa*, PWE, Warszawa 2004, s. 45.

¹⁵ Por.: I. Ożóg, *Grupa kapitałowa jako podmiot podatkowy*, w: *Grupy kapitałowe w Polsce...*, dz. cyt., s. 334–335 i 342–344; J. Toborek-Mazur, *Holding w aspekcie prawnym, bilansowym i podatkowym*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2005, s. 99–100 oraz J. Piotrowski, *Podatkowe grupy kapitałowe...*, dz. cyt., s. 22.

grupach kapitałowych preferencyjnie traktowane są przychody będące wynikiem darowizn i ofiar wszelkiego rodzaju. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w przypadku płatników niebędących podatkowymi grupami kapitałowymi nie mogą być one zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Darowizny dokonywane pomiędzy członkami grupy stanowią podatkowe koszty uzyskania przychodu w spółce przekazującej.

Dodatkowa zaleta podatkowych grup kapitałowych wynika z faktu, że w odniesieniu do nich nie stosuje się przepisów o krajowych podmiotach powiązanych. Organ podatkowy nie może określić odpowiednio wyższego podatku, nawet jeśli spełnione byłyby przesłanki dotyczące krajowych podmiotów powiązanych, co oznacza, że ceny sprzedawanych towarów lub świadczonych usług w ramach danej grupy mogą być wyższe lub niższe niż rynkowe.

Pomimo licznych zalet podatkowych grup kapitałowych, ich tworzenie i funkcjonowanie w praktyce nie jest sprawą prostą, gdyż postawione ustawowo warunki są często trudne do spełnienia i stanowią istotne ograniczenie możliwości powstawania takich struktur oraz korzystania na szeroką skalę z kumulacji podatkowej, zwłaszcza przez małe grupy kapitałowe. Dlatego też przez dwa pierwsze lata istnienia takiej możliwości żaden holding nie zdecydował się z niej skorzystać, w późniejszych okresach do utworzenia podatkowej grupy kapitałowej również dochodziło jedynie sporadycznie¹⁶.

4. Powstanie i organizacja Podatkowej Grupy Kapitałowej Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych

Jedną z nielicznych podatkowych grup kapitałowych funkcjonujących w Polsce już od kilkunastu lat jest grupa utworzona przez kilka krakowskich spółek komunalnych. Grupa ta powstała w 1996 r. z inicjatywy Rady Miasta w Krakowie, która podjęła uchwałę o jej powołaniu w celu uzyskania dodatkowych środków finansowych poprzez obniżenie płaconego podatku dochodowego od osób prawnych¹⁷. Utworzenie grupy poprzedziły prace przygotowawcze prowadzone z udziałem firmy konsultingowej, mające na celu wypełnienie wszystkich wymaganych prawem warunków. Wiązało się to przede wszystkim z koniecznością uporządkowania spraw kapitałowych i własnościowych wszystkich spółek mających tworzyć podatkową grupę kapitałową (w tym przekazania gminie lub sprzedaży posiadanych przez nie udziałów w innych podmiotach), przekształcenia przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej w spółkę akcyjną, uregulowania wszelkich zobowiązań wobec organów

¹⁶ Por.: K. Jędrzejewska, *Poprzeczkę ustawiono za wysoko*, „Rzeczpospolita”, 6.05.1997; T. Sadowy, *Holdingsowe przymiarki*, „Życie Gospodarcze” 1998, nr 2, s. 10 oraz K. Szymański, *Opodatkowanie spółek kapitałowych...*, dz. cyt., s. 415.

¹⁷ Uchwała Rady Miasta Krakowa nr LV/488/96 z dnia 10 lipca 1996 r.

skarbowych oraz zorganizowania działalności spółki dominującej dla tworzonej grupy.

Po przeprowadzeniu wszystkich koniecznych procedur, w dniu 25 września 1996 r., została podpisana umowa o utworzeniu podatkowej grupy kapitałowej. Zasadniczym krokiem w procesie jej tworzenia i organizacji było założenie nowej jednoosobowej spółki Gminy Miasta Krakowa, która miała pełnić rolę spółki dominującej. Podmiotem tym jest Krakowski Holding Komunalny Spółka Akcyjna (KHK SA)¹⁸, do której wkrótce wniesiono akcje trzech spółek działających w miejskim sektorze komunalnym. Poza tworzoną grupą pozostał zakład oczyszczania miasta, działający do dzisiaj w formie spółki z o.o., w której 100% udziałów posiada miasto Kraków. Z dniem 25 października 1996 r., czyli od momentu zarejestrowania przez Sąd Rejestrowy podwyższenia kapitału spółki dominującej o wniesione akcje i udziały, grupa krakowskich spółek komunalnych rozpoczęła swoją działalność.

W dniu 3 grudnia 1996 r. umowa o utworzeniu podatkowej grupy kapitałowej została zarejestrowana w Urzędzie Skarbowym Kraków Podgórze, dzięki czemu z dniem 1 stycznia 1997 r. grupa uzyskała status podatkowej grupy kapitałowej, który umożliwia spółkom wchodzącym w jej skład wspólne rozliczanie się z podatku dochodowego od osób prawnych. Umowa ta została podpisana na okres trzech lat i miała moc obowiązującą do końca 1999 r. W dniu 27 września 1999 r. spółki zależne podpisały umowę o przedłużeniu okresu funkcjonowania podatkowej grupy kapitałowej do końca 2009 r.

Przez cały okres funkcjonowania grupy jej skład nie ulega zmianie, co zresztą, wynika z ustawowych wymogów stawianych podatkowym grupom kapitałowym. Grupę tworzy spółka dominująca wraz z trzema spółkami zależnymi, którymi są: Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka Akcyjna w Krakowie (MPEC SA), Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka Akcyjna w Krakowie (MPWiK SA) oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Spółka Akcyjna w Krakowie (MPK SA).

Spółką dominującą w grupie jest Krakowski Holding Komunalny Spółka Akcyjna, która od momentu swego powstania jest jednoosobową spółką Gminy Miejskiej Kraków (w związku z czym wszelkie uprawnienia walnego zgromadzenia wykonuje prezydent Miasta Krakowa) i posiada bezpośredni udział wynoszący 100% kapitałów pozostałych podmiotów. KHK SA pełni w grupie obowiązki płatnika podatku dochodowego od osób prawnych. Do jej działalności należy m.in. wykonywanie funkcji właścicielskich względem spółek zależnych oraz świadczenie na ich rzecz różnego rodzaju usług. Obecnie ich lista jest bardzo długa i znajdują się na niej między innymi usługi z zakresu szkolenia, doradztwa, reklamy, pośrednictwa finansowego, przetwarzania danych, zarządzania stronami internetowymi, prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie związanym z potrzebami samorządu

¹⁸ Spółka została zarejestrowana przez Sąd Rejestrowy (Sąd Rejonowy dla Krakowa Śródmieścia Wydział VI Gospodarczy) w dniu 8 sierpnia 1996 r.

terytorialnego, badanie rynku i opinii publicznej, działalność rachunkowo-księgowa z wyłączeniem doradztwa podatkowego, a także działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów¹⁹. Od listopada 2008 r. przedmiot działalności KHK SA został rozszerzony o realizację zadań własnych Gminy Miejskiej Kraków o charakterze użyteczności publicznej, w tym inwestycje, jak również podejmowanie działań ważnych dla rozwoju gminy. W związku z tym Spółce powierzono realizację zadań związanych z gospodarką odpadami, w tym opracowanie i realizację do końca 2014 r. projektu budowy ekologicznej spalarni śmieci (przygotowanie, budowa i eksploatacja Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów w Krakowie)²⁰.

Krakowski Holding Komunalny SA odgrywa w grupie rolę dominującą tylko w zakresie wynikającym z przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. We wszystkich pozostałych obszarach spółki zależne wchodzące w skład grupy zachowują w sensie formalnym swoją całkowitą niezależność – posiadają pełną samodzielność prawną i organizacyjną, funkcjonują zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (kodeks spółek handlowych, ustawy podatkowe, statuty spółek itd.). Szczegółowe zasady funkcjonowania Grupy określa podpisany 3 lutego 1997 r. przez przedstawicieli zarządu Miasta Krakowa oraz przedstawicieli spółek zależnych grupy kapitałowej dokument pod nazwą „Umowa generalna o zasadach działania podatkowej grupy kapitałowej” oraz rozwijające go wewnętrzne procedury i regulaminy.

W momencie zawiązywania Spółki Akcyjnej Krakowskiego Holdingu Komunalnego jej kapitał akcyjny wniesiony w formie pieniężnej wynosił 100 000 zł, zaś kapitał zapasowy 200 000 zł. W wyniku wniesienia do KHK SA przez Gminę Miasta Krakowa aportu w postaci akcji i udziałów spółek, które miały wejść w skład podatkowej grupy kapitałowej, w dniu 20 września 1996 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału akcyjnego o kwotę 858 210 000 zł. W następnych latach miał miejsce kolejny wzrost kapitału akcyjnego KHK SA, w wyniku czego na koniec 2001 r. jego wartość osiągnęła 934 500 000 zł. Obecnie (wg stanu na 5 lutego 2010 r.) kapitał podstawowy KHK SA wynosi 1 063 180 000 zł i jego wartość jest równa wysokości kapitału wpłaconego. Tym samym Grupa spełnia wymogi kapitałowe i organizacyjne stawiane podatkowym grupom kapitałowym. Zachowane są także wymogi fiskalne dotyczące braku zaległości podatkowych oraz zakazu korzystania ze zwolnień od podatku dochodowego na podstawie odrębnych ustaw.

Oprócz wymogów kapitałowych i fiskalnych, spółki tworzące podatkowe grupy kapitałowe muszą spełniać również wymogi efektywnościowe. Obowiązującym obecnie warunkiem umożliwiającym ich funkcjonowanie jest konieczność osiągania w każdym roku działalności odpowiedniego poziomu rentowności (aktualnie 3%). Podatkowej Grupy Kapitałowej Krakowskich Spółek Komunalnych nie dotyczy ten

¹⁹ Por.: Statut Krakowskiego Holdingu Komunalnego Spółka Akcyjna w Krakowie.

²⁰ Uchwała Rady Miasta Krakowa nr LVI/710/08 z dnia 5 listopada 2008 r.

warunek, lecz tzw. wymóg inwestycyjny. Jest ona zobowiązana do dokonywania w każdym roku podatkowym wydatków inwestycyjnych w wysokości stanowiącej łącznie co najmniej 50% dochodu grupy po opodatkowaniu, nie mniej jednak niż 20% sumy dochodów do opodatkowania poszczególnych spółek. Taka sytuacja wynika z faktu powstania Grupy przed 1997 r. Pomimo zmiany przepisów odnoszących się do wymogów efektywnościowych ma ona nadal możliwość korzystania z przywilejów statusu podatkowej grupy kapitałowej na warunkach obowiązujących w chwili jej utworzenia, co jest zgodne z zasadą ochrony praw nabytych, która znalazła swój wyraz w art. 3 Ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. nr 137, poz. 639).

5. Analiza i ocena efektów funkcjonowania Podatkowej Grupy Kapitałowej Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych

Grupa tworzona przez Krakowski Holding Komunalny SA i miejskie przedsiębiorstwa komunalne w całym okresie swego kilkunastoletniego funkcjonowania korzysta ze statusu podatkowej grupy kapitałowej, co przynosi jej liczne korzyści. Do podstawowych, wymiernych efektów finansowych należy przede wszystkim zmniejszenie obciążeń podatkowych w związku z wykorzystaniem efektu kumulacji, które nastąpiło już w pierwszym okresie istnienia Grupy. Dzięki skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej i wspólnemu rozliczaniu się z podatku dochodowego od osób prawnych w pierwszych trzech lat funkcjonowania Grupa płaciła rocznie łącznie około 40% mniej, niż gdyby poszczególne spółki rozliczały się same. Wynikało to z faktu, że w skład Grupy oprócz dwóch wysoko rentownych spółek weszło także przedsiębiorstwo komunikacji miejskiej, generujące znaczne straty księgowo, które w myśl ustawy mogły być odliczone od dochodu spółek przynoszących zyski. W 1997 r. gmina Kraków, będąca jedynym akcjonariuszem spółki KHK SA „zarobiła” w ten sposób ponad 11 mln zł, w 1998 r. – prawie 6 mln zł oraz w 1999 r. – prawie 8 mln zł. Łącznie w okresie trzech pierwszych lat funkcjonowania Grupy było ponad 25 mln zł. Podobna sytuacja miała miejsce w kolejnych latach, co szczegółowo przedstawia tabela 1.

W każdym roku korzystania ze statusu podatkowej grupy kapitałowej wchodzące w jej skład spółki miały łącznie do swojej dyspozycji od kilku do kilkunastu mln zł, które nie trafiały do urzędu skarbowego dzięki wspólnemu rozliczaniu się z podatku dochodowego od osób prawnych. W okresie dwunastu lat funkcjonowania Grupy (do końca 2008 r.) kwota ta wyniosła łącznie prawie 92,6 mln zł. Biorąc pod uwagę kształtowanie się wysokości tak uzyskanego całkowitego „efektu podatkowego” w poszczególnych latach, należy stwierdzić, że oprócz pierwszego roku funkcjonowania Grupy, szczególnie korzystny był dla niej początek XXI w., a zwłaszcza rok 2003, w którym kwota ta osiągnęła rekordową wysokość, przekraczającą 15,5 mln zł. W kolejnych latach sumy, które nie zostały przekazane do urzędu skarbowego były już znacznie mniejsze, ale nadal było to po kilka milionów zł w każdym roku.

Tabela 1. Korzyści finansowe z tytułu funkcjonowania Podatkowej Grupy Kapitałowej Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych, w rozbiciu na poszczególne spółki w latach 1997–2008 (w tys. zł)

Rok	MPK S.A.	MPEC S.A.	MPWiK S.A.	Razem
1997	5 680,4	2 867,2	2 813,2	11 360,8
1998	2 968,4	1 582,8	1 385,6	5 936,8
1999	3 976,8	1 038,9	2 937,9	7 953,6
2000	4 297,4	18,2	4 279,2	8 594,8
2001	4 607,2	1 713,0	2 894,1	9 214,3
2002	4 414,9	1 232,0	3 182,9	8 829,8
2003	7 764,9	1 709,1	6 055,7	15 529,7
2004	1 430,8	0,0	1 430,8	2 861,6
2005	3 289,0	418,3	2 870,8	6 578,0
2006	3 267,0	1 122,0	2 145,0	6 534,0
2007	2 505,1	718,3	1 786,8	5 010,1
2008	2 088,0	1 821,0	576,0	4 175,0
Łącznie	46 289,0	12 986,0	33 303,0	92 578,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.khk.krakow.pl.

W Grupie przyjęto zasadę, że środki uzyskane dzięki obniżeniu podatku dochodowego od osób prawnych będą w połowie przeznaczane na inwestycje przedsiębiorstwa, które je wypracowało, zaś w połowie na inwestycje MPK SA. Stąd też na tą ostatnią spółkę w okresie dwunastu lat funkcjonowania Grupy przypadło łącznie 50% z całkowitej uzyskanej kwoty „efektu podatkowego” (prawie 46,3 mln zł), na MPEC SA ok. 14% (blisko 13 mln zł), zaś na MPWiK SA – ok. 36% (ponad 33 mln zł). Całkowite wydatki inwestycyjne Grupy były w analizowanym okresie znacznie wyższe niż wspomniane kwoty, gdyż przeznaczano na nie również środki pochodzące z innych źródeł. W każdym roku funkcjonowania Grupy łączne nakłady inwestycyjne wszystkich spółek przekraczały 100 mln zł. W latach 2006–2008 na inwestycje przeznaczono w sumie prawie 1 mld zł, zaś w rozbiciu na poszczególne lata było to odpowiednio prawie 274, ponad 313 i ponad 419 mln zł. Należy przy tym zaznaczyć, że w ostatnich latach duże znaczenie w procesie finansowania realizowanych w Krakowie inwestycji komunalnych mają przedsięwzięcia podejmowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze unijne, w tym pożyczki uzyskane w Europejskim Banku Inwestycyjnym²¹.

W całym okresie funkcjonowania podatkowej grupy kapitałowej wszystkie przedsiębiorstwa wchodzące w jej skład zrealizowały liczne projekty inwestycyjne finansowane w całości lub w części ze środków pochodzących z „efektu podatkowego”. W przypadku MPK SA był to dokonywany w każdym roku zakup nowoczesnych autobusów, głównie niskopodłogowych, których łącznie kupiono

²¹ W marcu 2010 r. władze Krakowa otrzymały w formie pożyczki od EBI kwotę 330 mln zł (ponad 73 mln euro) na sfinansowanie modernizacji i rozbudowy infrastruktury wodnej i ściekowej na terenie miasta.

kilkadziesiąt. Wśród inwestycji MPEC SA przeważała likwidacja niewielkich, przestarzałych, lokalnych kotłowni i pieców węglowych, modernizacje sieci ciepłej oraz podłączanie kolejnych odbiorców do sieci miejskiej. W ich efekcie osiągnięto zmniejszenie strat ciepła i awaryjności systemu ciepłowniczego oraz ograniczenie emisji szkodliwych substancji powstających w trakcie spalania węgla. Systematycznie rozbudowywano i unowocześniano również sieć wodociagową i kanalizacyjną. Jako jedno z ważniejszych przedsięwzięć realizowanych przez MPWiK SA należy wymienić modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków Płaszów II realizowaną z dofinansowaniem (w wysokości 65%) ze środków Funduszu Spójności. Przykładowe zadania inwestycyjne zrealizowane w latach 2006–2008 przez poszczególne spółki zależne Grupy zestawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Przedsięwzięcia inwestycyjne Podatkowej Grupy Kapitałowej Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych w latach 2006–2008

Rok	MPK SA	MPEC SA	MPWiK SA
2006	dofinansowanie zakupu 20 nowoczesnych autobusów	modernizacja sieci ciepłej Dn 500 mm w związku z budową trasy Szybkiego Tramwaju i modernizacją układu komunikacyjnego Ronda Mogińskiego	– magistrała Rondo Mogińskiego–Basztowa–Montelupich – kolektor Centrum (oba te zadania były zrealizowane w ramach większych zadań inwestycyjnych)
2007	zakup 4 nowoczesnych autobusów niskopodłogowych o nowoczesnych rozwiązaniach technicznych i technologicznych	– modernizacja sieci c.o. w związku z budową szybkiego tramwaju – wykonanie kanału przelazowego pod Al. Powstania Warszawskiego – ul. Fiełdorfa „Nila” – remont sieci ciepłej osiedlowej – wymiana sieci kanałowej na preizolowaną przy ul. Grzegórzeckiej	budowa rozdzielczych sieci wodociagowych w ramach LII i LIM
2008	– zakup 2 nowoczesnych autobusów midi jelicz 084 – dofinansowanie zakupu 3 autobusów typu solaris urbino 12	– modernizacja sieci ciepłej – Rondo Grzegórzeckie – podłączenie nowych odbiorców – ul. Magnolii i Sądzińska – podłączenie do sieci krytej pływalni	– magistrała wodociagowa w ulicy Kamińskiego – kolektor DTW etap III

Źródło: www.khk.krakow.pl.

Środki finansowe „zaoszczędzone” z tytułu wspólnego rozliczania się z podatku dochodowego od osób prawnych oraz zrealizowane dzięki nim przedsięwzięcia inwestycyjne należy uznać za podstawowe, wymierne efekty osiągnięte przez

Podatkową Grupę Kapitałową Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych. Z całą pewnością jednak nie są to jedyne korzyści wynikające z jej funkcjonowania. Zrealizowane inwestycje przyczyniły się do rozszerzenia zakresu usług komunalnych oraz do podniesienia poziomu ich jakości. Aspekty jakościowe nie są wymierne i bardzo trudno je nawet w przybliżeniu oszacować, ale obserwacja funkcjonowania sektora komunalnego w Krakowie pozwala na sformułowanie stwierdzenia o dobrej organizacji i relatywnie wysokiej jakości świadczonych usług.

Pozytywna ocena usług komunalnych świadczonych na terenie Krakowa znajduje swoje potwierdzenie w subiektywnych odczuciach mieszkańców miasta, którzy są ankietowani w ramach badań opinii społecznej. Poczynając od 1999 r., badania te są corocznie organizowane na zlecenie KHK SA i przeprowadzane na losowo wybranej próbie (ok. 1000–1500 osób w poszczególnych latach). Badania są realizowane drogą wywiadu kwestionariuszowego i dotyczą wszystkich usług komunalnych, a więc nie tylko świadczonych przez spółki tworzące Podatkową Grupę Kapitałową, ale również inne podmioty (MPO Sp. z o.o., Zarząd Cmentarzy Komunalnych, Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu, Wydział Mieszkalnictwa UMK oraz Biuro Infrastruktury UMK). Oczywiście nie należy przeceniać znaczenia tego typu badań jako wyznacznika poziomu usług, ale warto podkreślić, że generalnie rzecz biorąc, wskazują one na systematyczną poprawę ich jakości i wzrost zadowolenia odbiorców, a także na wzrost wiedzy mieszkańców na temat świadczących je podmiotów oraz ich „świadomości ekologicznej”²².

Do kolejnych efektów funkcjonowania Podatkowej Grupy Kapitałowej należy zaliczyć zmiany w zakresie organizacji i funkcjonowania wchodzących w jej skład podmiotów. Już sam pomysł jej utworzenia wywołał konieczność przeprowadzenia pewnych zmian organizacyjnych, w tym kapitałowych i właścicielskich. Trudno jednoznacznie i precyzyjnie określić, jak wpłynęły one na bieżące funkcjonowanie poszczególnych spółek, ale niewątpliwie pociągnęły za sobą konieczność podjęcia dodatkowych działań i zmian zwłaszcza w takich obszarach, jak: gospodarka kapitałem obrotowym (a szczególnie środkami pieniężnymi), uporządkowanie spraw majątkowych, koordynacja niektórych przedsięwzięć inwestycyjnych czy szkolenia i integracja pracowników. Doświadczenia innych miast (np. Ostrowa Wielkopolskiego), w których w sektorze komunalnym funkcjonują struktury holdingowe, pozwalają przypuszczać, że współpraca spółek wchodzących w skład Grupy powinna prowadzić do poprawy organizacji i zarządzania w sferze gospodarki komunalnej, a tym samym przyczynić się do zwiększenia niezawodności i jakości świadczonych usług.

²² Przykładowo rośnie liczba mieszkańców Krakowa segregujących śmieci: z ok. 50,3% w 2000 r. do ok. 65,6% w 2009 r. Zob. szerzej szczegółowe wyniki badań dostępne na stronach internetowych KHK S.A. (www.khk.krakow.pl/index/index.php?menu=5&pos=0).

6. Podsumowanie

Przynależność przedsiębiorstw do grupy kapitałowej tworzy inne warunki funkcjonowania i rozwoju niż te, które występują w sytuacji ich pełnej i faktycznej samodzielności. Włączenie w skład struktury holdingowej może przynieść pewne zagrożenia, ale też liczne korzyści, w tym wynikające z szerszego niż w przypadku pojedynczych podmiotów zakresu alternatywnych źródeł finansowania działalności w grupie kapitałowej. Jednym z nich jest możliwość prowadzenia optymalnej polityki podatkowej i przepływu kapitału pomiędzy uczestnikami, stosowane zwłaszcza przez struktury międzynarodowe. Osiągnięcie dodatkowych korzyści finansowych w wyniku prowadzenia określonej polityki podatkowej jest możliwe także w podatkowych grupach kapitałowych. Przyjęcie zasady jedności podatkowej pozwala na wykorzystanie tzw. tarczy podatkowej pojawiającej się w związku z możliwością wspólnego opodatkowania całej grupy, a tym samym odliczenia strat niektórych ze spółek od dochodów innych należących do niej podmiotów. Przepisy umożliwiające zastosowanie takiego rozwiązania istnieją w Polsce od 1995 r. Jako jedna z nielicznych wykorzystuje je Podatkowa Grupa Kapitałowa Krakowskich Przedsiębiorstw Komunalnych.

Wspólne rozliczanie się z podatku dochodowego od osób prawnych przyniosło Grupie wymierne korzyści finansowe w postaci obniżonych kwot tego podatku. W okresie dwunastu lat funkcjonowania do dyspozycji Grupy pozostały środki o łącznej wysokości ponad 92,5 mln zł. Zmniejszenie obciążeń podatkowych i współpraca w dziedzinie gospodarki finansowej umożliwiły znaczne rozszerzenie zakresu działalności inwestycyjnej i podjęcie wielu przedsięwzięć modernizacyjno-rozwojowych nawet w tych branżach, które są nierentowne i w związku z tym – w sytuacji pełnej samodzielności – pozbawione możliwości inwestowania na szerszą skalę. Tym samym utworzenie Grupy przyczyniło się do rozszerzenia zakresu i poprawy jakości usług świadczonych w krakowskim sektorze komunalnym. Przykład KHK SA pokazuje więc, że struktury holdingowe mogą być wykorzystywane jako jeden ze sposobów sprawowania kontroli nad przedsiębiorstwami realizującymi zadania użyteczności publicznej i przyczynić się do poprawy efektywności funkcjonowania podmiotów sektora komunalnego.

Utworzenie podatkowej grupy kapitałowej pozwala wchodzącym w jej skład przedsiębiorstwom osiągać wymierne korzyści finansowe z tytułu zmniejszenia obciążeń podatkowych. Pojawia się w związku z tym pytanie, dlaczego wciąż pozostają one formą mało rozpowszechnioną – nie tylko w sektorze komunalnym, ale w całej gospodarce. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy może być niedostateczna wiedza na ich temat. Wydaje się jednak, iż za najważniejszą przeszkodę w powstawaniu podatkowych grup kapitałowych należy uznać wymogi formalne. Pomimo pewnego złagodzenia w stosunku do sytuacji sprzed kilkunastu lat, warunki dotyczące ich zawiązywania i funkcjonowania pozostają trudne do spełnienia w praktyce, zaś obo-

wiążące w Polsce przepisy są znacznie bardziej rygorystyczne niż w innych krajach europejskich.

Literatura

1. Adamek K., *Wady i zalety struktury holdingowej*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*” 1996, nr 10.
2. Fuchs D., *Tworzenie i funkcjonowanie akcyjnych grup kapitałowych. Zagadnienia prawne*, „*Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*” 1996, nr 11.
3. Jagoda H., Haus B., *Holding. Organizacja i funkcjonowanie*, PWE, Warszawa 1995.
4. Jędrzejewska K., *Poprzeczkę ustawiono za wysoko*, „*Rzeczpospolita*”, 6.05.1997.
5. Kondrakiewicz T., *Grupy kapitałowe w budowaniu przewagi konkurencyjnej*, w: *Zarządzanie restrukturyzacją w procesach integracji i rozwoju nowej gospodarki*, red. R. Borowiecki, A. Jaki, Wydaw. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2008.
6. Kondrakiewicz T., *Struktury holdingowe w procesie poprawy efektywności funkcjonowania sektora usług publicznych*, w: *Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach konkurencji*, red. L. Nieżurawski, Wydaw. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2002.
7. Kondrakiewicz T., *Struktury holdingowe w sektorze komunalnym*, w: *Samorząd terytorialny III Rzeczypospolitej. Dziesięć lat doświadczeń*, red. S. Michałowski, Wydaw. UMCS, Lublin 2002.
8. Kondrakiewicz T., Żuk K., *Wykorzystanie struktur holdingowych w procesie restrukturyzacji przedsiębiorstw komunalnych*, w: *Annales, sectio H, vol. 38*, Wydaw. UMCS, Lublin 2004.
9. Kreft Z., *Holding. Grupa kapitałowa*, PWE, Warszawa 2004.
10. Nogalski B., Kreft Z., Dwojacki P., Rybicki J., *Grupy kapitałowe – moda czy obiektywna konieczność?*, w: *Zmieniające się przedsiębiorstwo w zmieniającej się politycznie Europie*, red. nauk. T. Wawak, Wydaw. Informacji Ekonomicznej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2000.
11. Ożóg I., *Grupa kapitałowa jako podmiot podatkowy*, w: *Grupy kapitałowe w Polsce*, red. M. Romanowska, M. Trocki, B. Wawrzyniak, Difin, Warszawa 2000.
12. Piotrowski J., *Podatkowe grupy kapitałowe*, „*Prawo Przedsiębiorcy*” 1996, nr 17–18.
13. *Polskie grupy kapitałowe. Perspektywa europejska*, red. nauk. B. Wawrzyniak, Wydaw. Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2002.
14. Sadowy T., *Holdingowe przymiarki*, „*Życie Gospodarcze*” 1998, nr 2.
15. Statut Krakowskiego Holdingu Komunalnego Spółka Akcyjna w Krakowie.
16. Szymański K., *Opodatkowanie spółek kapitałowych. Połączenia, podziały i inne czynności restrukturyzacyjne*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2006.
17. Toborek-Mazur J., *Holding w aspekcie prawnym, bilansowym i podatkowym*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2005.
18. Trocki M., *Zarządzanie grupą kapitałową*, w: *Grupy kapitałowe w Polsce*, red. M. Romanowska, M. Trocki, B. Wawrzyniak, Difin, Warszawa 2000.
19. Uchwała Rady Miasta Krakowa nr LV/488/96 z dnia 10 lipca 1996 r.
20. Uchwała Rady Miasta Krakowa nr LVI/710/08 z dnia 5 listopada 2008 r.
21. Ustawa z 13 października 1995 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 1995, nr 142, poz. 704 z późn. zm.).
22. Wiankowski S., Bogusławski Z., Borzęcki J., Korona D., *Grupy kapitałowe w Unii Europejskiej i w Polsce. Rozwiązania prawne. Organizacja i zarządzanie*, ORGMASZ, Warszawa 2002.
23. www.khk.krakow.pl

THE EFFECTS OF OPERATING OF THE TAX CAPITAL GROUP OF THE KRAKÓW MUNICIPAL ENTERPRISES

Summary: Some holdings have a possibility to share income tax on legal entities, which can be very profitable. That fact is confirmed by the example of the Tax Capital Group of the Kraków Municipal Enterprises. Its establishment and joint financial managing helped reduce taxes and start new investments. During 12 years of its existence, the Group managed to save over 92 million zlotys. Thanks to that money it was possible to buy new buses, modernize the heating system, the water-supply and the sewage system. This led to improving the quality of services provided in the public utility sector in Kraków. However, holdings, which share taxes on legal entities are still very rare in Poland because of the rigorous law.